

© Проект Ради Європи «Посилення захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб», 2017. Цей переклад не є зобов'язальним для Європейських інституцій.

© Council of Europe Project «Strengthening the Human Rights Protection of Internally Displaced Persons in Ukraine», 2017. This translation does not bind the European institutions.

Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи 2133 (2016)

Засоби правового захисту від порушень прав людини на українських територіях, що знаходяться поза контролем української влади

Автор(и): ПАРЕ

Документ 14139 // Резолюція прийнята 12 жовтня 2016 р.

1. Асамблея глибоко стурбована ситуацією з правами людини в Криму і у самопроголошених «Народних Республіках Донецька і Луганська» («ДНР» та «ЛНР»).
2. Вона знову підтверджує свою позицію, що анексія Криму Російською Федерацією і військове втручання російських військ на сході України порушують міжнародне право і принципи, проголошені Радою Європи, як зазначено в резолюціях 2112 (2016); 2063 (2015), 1990 (2014) та 1988 (2014).
3. «ДНР» та «ЛНР» - створені, підтримані та ефективно контрольовані Російською Федерацією, - не мають будь-якої легітимності відповідно до українського або міжнародного права. Це відноситься до всіх їх «інституцій», включаючи «суди», створені де-факто владою.
4. Відповідно до міжнародного права, Російська Федерація, яка здійснює де-факто контроль над цими територіями, несе відповідальність за захист населення, що на них проживає. Тому Росія повинна гарантувати права людини всім мешканцям Криму і «ДНР» та «ЛНР».
5. Відносно Криму військова присутність Росії та її ефективний контроль були офіційно визнані російською владою. Що стосується «ДНР» та «ЛНР», ефективний контроль будується на належно задокументованій значній ролі російського військового персоналу у здобутті та підтримці контролю над цими регіонами, всупереч рішучого опору законної української влади, і на повній залежності «ДНР» та «ЛНР» від Росії в матеріально-технічних, фінансових та адміністративних питаннях.
6. Як у Криму, так і в зоні конфлікту в регіоні Донбасу, серйозні порушення прав людини мали місце раніше і відбуваються зараз, про що свідчать чисельні доповіді, зокрема, Комісара з прав людини Ради Європи, Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні, Спеціальної моніторингової місії для України Бюро з демократичних інститутів і прав людини Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ/БДПЧ), а також провідних українських та міжнародних

неурядових правозахисних організацій. Ці порушення включають позасудові страти, насильницькі зникнення, тортури і нелюдське та таке, що принижує гідність, поводження, незаконні затримання та непропорційні обмеження свободи вираження поглядів та інформації.

7. Жертви порушень прав людини не мають ефективних внутрішніх засобів правового захисту в їх розпорядженні:

7.1. Наразі жителі «ДНР» та «ЛНР» стурбовані тим, що місцевим «судам» бракує легітимності, незалежності та професіоналізму; українські суди на сусідніх підконтрольних уряду територіях, до яких Україною була передана юрисдикція щодо неконтрольованих територій, є важко досяжними, й не можуть отримати доступ до судових справ, що залишились в «ДНР» та «ЛНР», та забезпечити виконання своїх рішень на цих територіях.

7.2. Наразі жителі Криму стурбовані, що атмосфера залякування також впливає на незалежність судів і, зокрема, готовність поліції і прокуратури притягувати до відповідальності осіб, винних у скоєнні злочинів проти імовірних або реальних прихильників України.

8. У Криму, українці в цілому і кримські татари, зокрема, були сильно залякані вищезазначеними порушеннями прав людини, а також фактом, що вони залишалися здебільшого безкарними. Багато хто був змушений покинути Крим. Паралельно з цим всі жителі Криму зазнали величезного тиску стосовно отримання російських паспортів і відмови від їх українського громадянства для того, щоб мати доступ до медичного обслуговування, житла та інших базових послуг. Внаслідок недавнього рішення Верховного Суду Російської Федерації про заборону Меджлісу і його місцевих відділень, кримські татари втратили своє традиційне демократичне представництво. Татарські ЗМІ і татарські мусульманські релігійні практики також стали мішенню. Сукупний ефект цих репресивних заходів є загрозою для самого існування татарської громади як окремої етнічної, культурної та релігійної групи.

9. Крім того, відповідно до звітів авторитетних міжнародних і неурядових організацій (зокрема, Freedom House, Amnesty International, Human Rights Watch та багато інших), наявні ознаки порушення положень Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації з боку Російської Федерації щодо кримських татар на окупованій території Криму.

10. У зоні конфлікту в регіоні Донбасу цивільне населення, а також велика кількість комбатантів постраждали від порушень їхніх прав на життя і фізичну недоторканність, на вільне користування майном, внаслідок військових злочинів і злочинів проти людяності, включаючи невибірковий або навіть навмисний обстріл цивільних районів, іноді спровокований розміщенням зброї в безпосередній близькості.

11. Багато з мешканців зони конфлікту на Донбасі, по обидва боки від лінії зіткнення, досі страждають щодня від чисельних порушень режиму припинення вогню, узгоджених у Мінську. Ці порушення документуються щодня Спеціальною моніторинговою місією для України ОБСЄ, незважаючи на обмеження доступу, підтримуваного здебільшого де-факто владою «ДНР» та «ЛНР». Жителі також страждають від переважаючої атмосфери безкарності і загального беззаконня у зв'язку із відсутністю легітимних, функціонуючих державних установ, і, зокрема, доступу до правосуддя у відповідності до статті 6 ЄКПЛ (ETS No. 5). Вони також потерпають від відчутного соціального зuboжіння, яке погіршується обмежувальними заходами, що запроваджуються українською владою стосовно виплати пенсій та соціальної допомоги. Правова і гуманітарна ситуація звичайних ув'язнених, засуджених до позбавлення волі до початку конфлікту (близько 5 000 осіб тільки в "ЛНР") є неприйнятною: рішення українських судових органів влади щодо дострокового звільнення (пробації, амністії) ув'язнених зазвичай ігноруються де-факто владою, яка натомість змушує ув'язнених до примусової праці та застосовує різні форм нелюдського і такого, що принижує гідність, поводження. Нарешті, особи, переміщені з «ДНР» та «ЛНР», зіштовхуються з експропріацією власності, яку вони залишили, через вимоги незаконної перереєстрації, встановлені де-факто владою.

12. Українська влада розпочала переслідування осіб, які імовірно винні у скоєнні воєнних злочинів та інших порушень прав людини, з боку провладних сил. Асамблея відзначає конструктивну співпрацю України з відповідними міжнародними моніторинговими механізмами, такими як Європейський комітет з питань запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню та Підкомітет Організації Об'єднаних Націй з питань запобігання катуванням та жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (ПЗК), зокрема в контексті нещодавнього візиту цього Підкомітету в Україну, і закликає всі зацікавлені сторони до надання регулярного і безперешкодного доступу до всіх місць позбавлення волі зовнішнім моніторам відповідно до їх мандатів.

13. Мінські угоди включають положення про амністію для учасників збройного конфлікту в регіоні Донбасу. Асамблея нагадує, що відповідно до норм міжнародного права, такі положення не можуть служити виправданням безкарності винних у серйозних порушеннях прав людини.

14. Стосовно виборів, передбачених Мінськими угодами, Асамблея вважає, що до тих пір, поки поточна ситуація в «ДНР» та «ЛНР» характеризується переважаючою атмосферою небезпеки, залякування, безкарності та обмеженням свободи вираження поглядів й свободи інформації, вільні й справедливі вибори (гарантовані статтею 3 Першого протоколу до Європейської конвенції з прав людини) не є можливими у цих регіонах.

15. Асамблея шкодує про те, що ані Російська Федерація, ані Україна не ратифікували Римський статут про заснування Міжнародного кримінального суду (МКС), в той же час відзначаючи, що Україна визнала юрисдикцію МКС у своїх заявах від 17 квітня 2014 р. та 8 вересня 2015 р. відповідно до статті 12.3 Римського статуту. Асамблея вітає зміни до Конституції України, прийняті українським парламентом, за якими ратифікація Римського статуту стане можливою. У той же час, Асамблея занепокоєна тим, що ці зміни набудуть чинності тільки за три роки, а не якнайшвидше, що було рекомендовано Асамблеєю.

16. Асамблея вітає діяльність Об'єднаної слідчої групи (ОСГ) і її попередню доповідь від 28 вересня 2016 р. про кримінальне розслідування щодо збитого літака МН17 на Донбасі. Асамблея приймає до відома висновки ОСГ про те, що борт МН17 був збитий з території, контрольованої підтримуваними Росією бойовиками з використанням ракетної системи БУК, яка була ввезена з території Російської Федерації і повернена на територію Росії Федерації після запуску. Асамблея закликає всі залучені сторони повною мірою співпрацювати в межах кримінального розслідування з метою притягнення винних до відповідальності.

17. Виходячи з вищевикладеного, Асамблея закликає:

17.1. компетентні органи як в Україні, так і в Російській Федерації:

17.1.1. ефективно розслідувати всі випадки серйозних порушень прав людини, імовірно скоєних на всіх територіях, що знаходяться під їхнім ефективним контролем;

17.1.2. притягнути винних до відповідальності, тим самим попереджуючи будь-які подібні порушення в майбутньому;

17.1.3. компенсувати завдану жертвам шкоду у максимально можливій мірі;

17.1.4. приєднатися до Римського статуту МКС;

17.1.5. повною мірою виконувати Мінські угоди;

17.2. органи влади Російської Федерації:

17.2.1. припинити свої репресивні дії щодо осіб, лояльних до української влади, на всіх територіях, що знаходяться під їх ефективним контролем, в тому числі в Криму; зокрема, відновити історичні права кримськотатарського народу та уможливити відновлення верховенства права у всій східній Україні;

17.2.2. у той же час, забезпечити захист основоположних прав усіх жителів «ДНР» та «ЛНР» й задоволення їх базових потреб, та використовувати свій вплив на де-факто владу в цьому сенсі;

17.2.3. сприяти незалежному моніторингу становища в області прав людини на всіх українських територіях, що знаходяться під їх ефективним контролем, в тому числі у Криму;

17.2.4. використати всі доступні юридичні засоби, щоб скасувати рішення Верховного Суду Російської Федерації щодо заборони Меджліс і дозволити кримськотатарському народу обирати свої власні інститути самоврядування;

17.2.5. забезпечити безперешкодний доступ представників міжнародних організацій та консульських установ України до засуджених осіб, переміщених з територій, що тимчасово не перебувають під контролем України, до пенітенціарних установ на території Російської Федерації;

17.2.6. передати Україні всіх засуджених громадян України, які висловлюють таке бажання, для того, щоб вони могли відбутися решту покарання на підконтрольних Україні територіях;

17.2.7. покласти край переміщенню з території Криму на територію Російської Федерації осіб, які не мають російського громадянства, в тому числі осіб, засуджених до позбавлення волі, які, незалежно від обставин, опинилися під контролем Російської Федерації в Криму;

17.3. українській владі – полегшити, наскільки це в її силах, повсякденне життя жителів територій поза межами її контролю та переміщених осіб з цих територій через скорочення адміністративного тягаря у доступі до пенсій і соціальних виплат та через сприяння доступу таких осіб до правосуддя шляхом належного оснащення і кадрового забезпечення судів в районах, контрольованих урядом, до яких була передана юрисдикція щодо непідконтрольних територій;

17.4. українській владі переглядати на регулярній основі відступ України від Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та Європейської конвенції про права людини з точки зору необхідності, пропорційності і недискримінації;

17.5. міжнародному співтовариству – продовжувати приділяти належну увагу правам людини і гуманітарній ситуації людей, які проживають на територіях України, що не перебувають під контролем української влади, і утримуватися від висування вимог до України, виконання яких буде утверджувати неправомірний статус-кво;

17.6. МКС здійснювати свою юрисдикцію в тій мірі, яка є юридично можливою, виходячи із заяв, здійснених Україною.

18. Асамблея закликає продовжувати спостереження за становищем в галузі прав людини в зоні конфлікту в регіоні Донбасу та в Криму у порядку першочергової важливості.